

Omzendbrief met betrekking tot de visuele keuring bij runderen jonger dan 8 maanden.

Referentie	PCCB/S3/GDS/1340071	Datum	09/06/2016
Huidige versie	1.0	Van toepassing vanaf	Datum van publicatie
Trefwoorden	Visuele keuring, runderen tot 8 maanden, kalveren.		

Opgesteld door	Goedgekeurd door
De Smedt Griet, attaché	Lefevre Vicky, directeur-generaal

1. Doel

Deze omzendbrief heeft als doel de aandacht te vestigen op de voorwaarden voor een op een risicobeoordeling gebaseerde vleeskeuring zonder insnijdingen (de zgn. “visuele keuring”) bij runderen tot 8 maanden oud.

2. Toepassingsgebied

Keuring van runderen tot 8 maanden oud.

3. Referenties

3.1. Wetgeving

Verordening (EG) nr. 2074/2005 van de Commissie van 5 december 2005 tot vaststelling van uitvoeringsmaatregelen voor bepaalde producten die onder Verordening (EG) nr. 853/2004 vallen en voor de organisatie van officiële controles overeenkomstig de Verordeningen (EG) nr. 854/2002 en (EG) nr. 882/2004, tot afwijking van Verordening (EG) nr. 852/2004 en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 853/2004 en (EG) nr. 854/2004.

Verordening (EG) nr. 854/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke voorschriften voor de organisatie van de officiële controles van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong.

Verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong.

Verordening (EG) nr. 852/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 inzake levensmiddelenhygiëne.

Verordening (EG) nr. 183/2005 van het Europees Parlement en de Raad van 12 januari 2005 tot vaststelling van voorschriften voor diervoederhygiëne.

Koninklijk besluit van 22 december 2005 tot vaststelling van aanvullende maatregelen voor de organisatie van de officiële controles van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong.

3.2. Andere

Advies 14-2011¹ van het Wetenschappelijk Comité van het FAVV van 14.10.2011: vleeskeuring zonder insnijdingen bij vleesvarkens en runderen tot 8 maanden oud (dossier Sci Com 2011/15).

Advies 02-2013² van het Wetenschappelijk Comité van het FAVV van 18.01.2013: vleeskeuring zonder insnijdingen bij kalveren tot 8 maanden oud: partim prioritisatie van zoönotische agentia en monitoring (dossier Sci Com 2011/15bis).

Omzendbrief met betrekking tot de informatie over de voedselketen voor kalveren (PCCB/S2/GDS/262877).

4. Definities en afkortingen

FAVV: Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen

Kalf: mannelijk of vrouwelijk rund dat niet ouder is dan 8 maanden

Postmortemkeuring: veterinaire keuring na het slachten

VKI: voedselketeninformatie

5. Voorschriften voor een op een risicobeoordeling gebaseerde vleeskeuring zonder insnijdingen

Voor runderen die niet ouder zijn dan 8 maanden mag de standaard³ postmortemkeuring met palpaties en insnijdingen beperkt worden tot een visueel onderzoek met beperkte palpatie, de zogenaamde visuele keuring. Om de visuele keuring te mogen uitvoeren, dient aan de volgende voorwaarden te worden voldaan:

1. de kalveren werden gehouden onder gecontroleerde huisvestingsomstandigheden en in geïntegreerde productiesystemen;
2. de kalveren werden opgefokt in een beslag dat officieel vrij is van rundertuberculose;
3. het FAVV voert een regelmatige serologische en/of microbiologische monitoring uit van een geselecteerd aantal dieren op grond van een risicoanalyse van de gevaren voor de voedselveiligheid, die aanwezig zijn bij levende dieren en op het niveau van het bedrijf relevant zijn, of gelast de uitvoering van een dergelijke monitoring en deze werd effectief gerealiseerd;
4. de postmortemkeuring van de kalveren omvat steeds de palpatie van de retrofaryngeale, bronchiale en mediastinale lymfklieren.

¹ Zie www.favv.be

² Zie www.favv.be

³ Zoals vereist volgens hoofdstuk I van sectie IV van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 854/2004.

5.1. Gecontroleerde huisvestingsomstandigheden en geïntegreerde productiesystemen

De kalveren worden beschouwd als onder gecontroleerde huisvestingsomstandigheden en in geïntegreerde productiesystemen gehouden als voldaan is aan al de volgende criteria⁴:

1. al het diervoeder is betrokken van een bedrijf dat diervoeder produceert overeenkomstig de voorschriften van Verordening (EG) nr. 183/2005 (artikelen 4 en 5). Wanneer ruwvoeder of gewassen als diervoeder aan de dieren worden verstrekt, worden zij naar behoren behandeld en zo mogelijk gedroogd en/of gepelletiseerd.
Voor wat betreft het (beperkt) gebruik van ingekuilde mais in de kalversector: zie punt 11.
2. de veehouder past per compartiment een “all in-all out”-systeem toe.
Onder “compartiment” wordt verstaan: een ruimte in een stal die zodanig is ingericht dat de kalveren die zich in het compartiment bevinden fysiek gescheiden zijn van de kalveren in de andere compartimenten van de stal.
Indien het “all in-all out”-systeem niet uitvoerbaar is, mogen in een compartiment nieuwe dieren worden opgezet, voor zover er tussen de groepen overblijvende dieren en de nieuwe dieren geen rechtstreeks contact mogelijk is (bv. scheiding door een volle muur, voldoende afstand, gebruik van een isoleerstal, ...) en voor zover het aantal overblijvende dieren niet meer bedraagt dan 5% van het totaal aantal dieren van het compartiment. Voor de overblijvende dieren dient via de voedselketeninformatie te worden meegedeeld dat er geen all in-all out werd toegepast. Voor deze dieren zal, indien de keurder dit noodzakelijk acht, worden afgeweken van de visuele keuring.
3. geen van de dieren heeft toegang tot buitenvoorzieningen, tenzij de veehouder door een risicoanalyse kan aantonen dat de periode, de voorzieningen en de omstandigheden van de buitentoeegang geen gevaar opleveren voor de insleep van ziekten in het beslag.
4. er is gedetailleerde informatie beschikbaar over de dieren van de geboorte tot de slacht en hun beheersomstandigheden (cfr. bijlage III, sectie III van Verordening (EG) nr. 853/2004).

Het gaat met name om de informatie over de voedselketen (VKI). Nadere informatie omtrent de VKI is terug te vinden in de omzendbrief m.b.t. de informatie over de voedselketen voor kalveren. Deze omzendbrief is consulteerbaar op de website van het FAVV: www.favv.be (beroepssectoren > informatie over de voedselketen).

Voor kalveren die op een leeftijd van 10-14 dagen uit het buitenland op het beslag worden aangevoerd, dient de VKI de periode van de aankomst op het beslag tot de slacht te omvatten. Voor de periode van de geboorte tot de aankomst op het beslag kan het gezondheidscertificaat dienst doen als informatiebron bij de opmaak van de VKI.
5. als strooisel voor de dieren wordt verstrekt, wordt het voorkomen of de insleep van ziekten vermeden door een passende behandeling van het strooisel.
6. het personeel van het bedrijf voldoet aan de algemene hygiënevoorschriften zoals vastgesteld in Verordening (EG) nr. 852/2004 (bijlage I).

⁴ Verordening (EG) nr. 2074/2005 van de Commissie van 5 december 2005 tot vaststelling van uitvoeringsmaatregelen voor bepaalde producten die onder Verordening (EG) nr. 853/2004 vallen en voor de organisatie van officiële controles overeenkomstig de Verordeningen (EG) nr. 854/2002 en (EG) nr. 882/2004, tot afwijking van Verordening (EG) nr. 852/2004 en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 853/2004 en (EG) nr. 854/2004: aanhangsel bij bijlage VI ter.

7. de veehouder heeft en volgt een procedure voor de controle van de toegang tot de gebouwen waar de dieren worden gehouden.
8. de kalverhouderij biedt geen voorzieningen voor toeristen of kampeerders, tenzij de veehouder door een risicoanalyse kan aantonen dat de voorzieningen voldoende zijn afgeschermd van de eenheden waar de dieren worden gehouden, zodat noch direct noch indirect contact tussen deze personen en de dieren mogelijk is.
9. de dieren hebben geen toegang tot afvalstortplaatsen of huishoudelijk afval.
10. er wordt een plan opgesteld en uitgevoerd voor het beheersen en bestrijden van ongedierte.
11. er wordt geen kuilvoer gebruikt, tenzij de veehouder door een risicoanalyse kan aantonen dat het voeder geen gevaren voor de dieren kan overdragen.
5 à 10% van de kalverhouders gebruikt momenteel ingekuilde mais. Het FAVV heeft, op basis van een eigen risicoanalyse, besloten dat ingekuilde mais mag worden gebruikt indien:
 - volledig voldaan wordt aan de voorwaarden van bijlage I, deel A van Verordening (EG) nr. 183/2005 (voorwaarden inzake hygiëne en het bijhouden van registers), en
 - er adequate maatregelen worden genomen om de ontwikkeling van mycotoxines te voorkomen (o.a. het hermetisch afsluiten van de kuil).
12. de effluenten en sedimenten van afvalwaterzuiveringsinstallaties worden niet geloosd of verspreid op voor de dieren toegankelijke gebieden en worden niet gebruikt voor de bemesting van akkers waar gewassen worden gekweekt die als diervoeder worden gebruikt, tenzij zij op passende wijze worden behandeld.

De kalverhouderijen die werken volgens het BCV-lastenboek of die beschikken over een gevalideerd autocontrolesysteem dat gebaseerd is op de sectorgids voor de primaire productie⁵ voldoen aan de bovenvermelde voorwaarden.

Bijgevolg mogen enkel deze kalverhouders via de voedselketeninformatie aan het slachthuis melden dat ze produceren onder gecontroleerde huisvestingsomstandigheden en in geïntegreerde productiesystemen. Een specifieke toelating door het FAVV als "houderij die produceert onder gecontroleerde huisvestingsomstandigheden en in geïntegreerde productiesystemen" is niet vereist en wordt ook niet verleend.

5.2. Tuberculosevrije beslagen

België is officieel vrij van rundertuberculose. Om in aanmerking te kunnen komen voor de visuele postmortemkeuring moeten de kalveren worden gehouden in een beslag dat officieel vrij is van rundertuberculose.

Indien kalveren uit andere lidstaten in Belgische beslagen worden gehouden, dienen deze buitenlandse kalveren afkomstig te zijn van beslagen die officieel vrij zijn van rundertuberculose.

5.3. Serologische en/of microbiologische monitoring

Overeenkomstig het advies 02-2013 van het Wetenschappelijk Comité van het FAVV dient bij levende kalveren een microbiologische monitoring te worden uitgevoerd van de volgende ziekteverwekkende kiemen: *Salmonella spp.* en humaan pathogene *E. coli*.

⁵ Gids G-040: sectorgids voor de primaire productie (Codiplan vzw en Vegaplan vzw).

Gezien bij het monitoringproject dat in 2014-2015 door de kalversector werd uitgevoerd, een lage prevalentie van *Salmonella* werd vastgesteld, zal het bacteriologische mestonderzoek zich beperken tot de detectie van humaan pathogene *E. coli*.

Monsters voor de opsporing van *Salmonella* worden door de slachthuisexploitanten genomen in het kader van hun autocontrolesysteem.

5.3.1. Monitoring van humaan pathogene *Escherichia coli* (STEC) op bedrijfsniveau

Om in aanmerking te kunnen komen voor de visuele post-mortemkeuring dient, voor elk kalf dat ter slachting wordt aangeboden, op bedrijfsniveau een analyseresultaat voor STEC (O157, O111, O26, O145 en O103) beschikbaar te zijn. Het FAVV gelast de uitvoering van deze monitoring aan de beroepsfederatie van het kalfsvlees.

De stalen worden genomen door de bedrijfsverantwoordelijke. Hij kan voor het nemen van de stalen eveneens beroep doen op de bedrijfsdierenarts of op een erkende certificatie-instelling.

De mestmonsters worden in de bedrijven elke 3 jaar genomen met overschoentjes. Ze moeten representatief zijn voor het bedrijf.

De monsters moeten worden geanalyseerd volgens de methode beschreven in de norm ISO/TS 13136. Andere methodes kunnen worden gebruikt als ze werden goedgekeurd door een erkend wetenschappelijk orgaan⁶, en na akkoord van het FAVV. De lijst met de erkende microbiologische methodes is beschikbaar op de website van het FAVV⁷.

De monsters moeten worden bewaard bij 0 tot 4°C tot ze worden onderzocht. De monsters moeten toekomen in het laboratorium binnen 24 uur na de bemonstering, ze mogen niet worden ingevroren. De analyse wordt bij voorkeur uitgevoerd binnen 48 uur, en met een maximum van 72 uur, nadat de monsters genomen werden, zonder onderbreking van de koudeketen.

De resultaten van deze onderzoeken dienen tijdig, minstens 24 uur voor de aankomst van de kalveren in het slachthuis, te worden bezorgd aan het slachthuis. De mededeling van deze analyseresultaten maakt deel uit van de voedselketeninformatie en laat de slachthuisexploitant toe de nodige maatregelen (bv. logistiek slachten i.f.v. de analyseresultaten, vergroten van de afstand tussen de karkassen aan de slachtlijn, ...) te nemen om het slachtproces te plannen op basis van voedselveiligheidsrisico's en op die manier kruiscontaminaties te vermijden.

Voor kalveren die uit een Nederlands beslag worden aangevoerd, volstaat de informatie die via het Nederlandse formulier "voedselketeninformatie slachtkalveren" wordt overgemaakt.⁸

5.3.2. *Salmonella*-monitoring op slachthuisniveau

Zie de omzendbrief inzake microbiologische criteria voor karkassen van als landbouwhuisdier gehouden hoefdieren. Deze omzendbrief is terug te vinden op de website van het FAVV.

⁶ Bv. AFNOR

⁷ <http://www.favv-afscs.fgov.be/laboratoria/erkendelaboratoria/dienstnota's>

⁸ Het Nederlandse formulier "Voedselketeninformatie slachtkalveren" is terug te vinden op de FAVV-website: <http://www.favv-afscs.fgov.be/dierlijkeproductie/dieren/vki/kalveren> > VKI en intracommunautair handelsverkeer.

5.4. Handelingen van de postmortemkeuring.

Het karkas en het slachtafval moeten na het slachten onverwijld aan een post-mortemkeuring worden onderworpen. Alle externe oppervlakken moeten worden gekeurd. Voor dat doel kan een minimaal hanteren van het karkas en/of het slachtafval, of speciale technische uitrusting (bv. karkaskeeders, spiegels), vereist zijn. De snelheid van de slachtlijn moet een degelijke keuring mogelijk maken.

De post-mortemkeuring bestaat verder uit de volgende handelingen:

1. visueel onderzoek van de kop en de keel (inbegrepen de mond- en de keelholte en de tong), de lymfeklieren in de keelholte (Inn. retropharyngiales) moeten worden gepalpeerd,
2. visueel onderzoek van de longen, de luchtpijp en de slokdarm; palpatie van de bronchiale en de mediastinale lymfeklieren (Inn. bifurcationes, eparteriales et mediastinales),
3. visueel onderzoek van het hartzakje en het hart,
4. visueel onderzoek van het middenrif ,
5. visueel onderzoek van de lever en de lymfeklieren aan de lever en aan de alvleesklier (Inn. portales),
6. visueel onderzoek van het maag-darmkanaal, het mesenterium en de lymfeklieren behorende bij de magen en het mesenterium (Inn. gastrici, mesenterici, craniales et caudales),
7. visueel onderzoek van de milt,
8. visueel onderzoek van de nieren,
9. visueel onderzoek van het borstvlies en het buikvlies,
10. visueel onderzoek van de navelstreek en de gewrichten voor kalveren van minder dan 6 weken oud,
11. visueel onderzoek van de geslachtsorganen voor kalveren van meer dan 6 weken oud.

Als afwijkingen worden geconstateerd, worden het karkas en het slachtafval onderworpen aan een volledige post-mortemkeuring (visuele inspectie/palpatie/insnijdingen), als bedoeld in hoofdstuk I van sectie IV van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 854/2004. In bepaalde gevallen (bv. bij vaststelling van cysticercose bij één dier), kan het aangewezen zijn om ook de andere dieren uit hetzelfde lot aan een nadere post-mortemkeuring te onderwerpen.

Ook kalveren die ouder zijn dan 8 maanden komen niet in aanmerking voor visuele keuring. Deze dieren moeten steeds worden onderworpen aan een volledige post-mortemkeuring. De slachthuisexploitant dient zich zodanig te organiseren dat dieren ouder dan 8 maanden alsdusdanig herkenbaar worden aangeboden aan de keurders belast met de post-mortemkeuring.

Opgelet: in geval STEC-positieve dieren ter slachting worden aangeboden (cfr. punt 5.3), is dit een element dat pleit tegen een volledige post-mortemkeuring van deze dieren. Uiteraard kan het voorkomen dat bij individuele STEC-positieve dieren andere zaken (bv. ante-mortemvaststellingen) wél een diepgaander post-mortemonderzoek rechtvaardigen.

In het geval een volledige post-mortemkeuring dient te worden uitgevoerd, wordt een onderscheid gemaakt tussen kalveren van minder dan 6 weken oud en kalveren van meer dan 6 weken oud. Voor kalveren van minder dan 6 weken oud bestaat de volledige post-mortemkeuring uit de volgende handelingen:

1. visueel onderzoek van de kop en de keel. De lymfklieren in de keelholte (Inn. retropharyngiales) moeten worden ingesneden en onderzocht. Onderzoek van de mond- en de keelholte, palpatie van de tong;

2. visueel onderzoek van de longen, de luchtpijp en de slokdarm. Palpatie van de longen. De bronchiale en de mediastinale lymfklieren (Inn. bifurcationes, eparteriales et mediastinales) moeten worden ingesneden en onderzocht. In de luchtpijp en de voornaamste vertakkingen van de bronchiën moet een overlangse snede worden aangebracht en in het onderste derde gedeelte van de longen dient een dwarssnede te worden aangebracht door de voornaamste vertakkingen van de luchtpijp; deze insnijdingen zijn evenwel niet vereist wanneer de longen niet voor menselijke consumptie bestemd zijn;
3. visueel onderzoek van het hartzakje en het hart. In het hart dient een overlangse snede te worden aangebracht waardoor beide kamers worden geopend en de scheidingswand ervan wordt ingesneden;
4. visueel onderzoek van het middenrif;
5. visueel onderzoek van de lever en de lymfklieren aan de lever en aan de alvleesklier (Inn. portales). Palpatie en, indien nodig, insnijding van de lever en de lymfklieren aan de lever;
6. visueel onderzoek van het maag-darmkanaal, het mesenterium en de lymfklieren behorende bij de magen en het mesenterium (Inn. gastrici, mesenterici, craniales et caudales). Palpatie van de lymfklieren behorende bij de magen en het mesenterium en, indien nodig, insnijding van die lymfklieren;
7. visueel onderzoek en, indien nodig, palpatie van de milt;
8. visueel onderzoek van de nieren. Indien nodig insnijding van de nieren en lymfklieren aan de nieren (Inn. renales);
9. visueel onderzoek van het borstvlies en het buikvlies;
10. visueel onderzoek en palpatie van de navelstreek en de gewrichten. Bij twijfel moet de navelstreek worden ingesneden en moeten de gewrichten worden opengesneden, het gewrichtsvocht moet worden onderzocht.

Voor kalveren van meer dan 6 weken oud bestaat de volledige post-mortemkeuring uit de volgende handelingen:

1. visueel onderzoek van de kop en de keel. De lymfklieren voor en achter in de keelholte, alsmede de oorspeekselymfklieren (Inn. retropharyngiales, mandibulares et parotidei) moeten worden ingesneden en onderzocht. De uitwendige kauwspieren, waarin twee parallel met de onderkaak lopende sneden moeten worden aangebracht, en de inwendige kauwspieren, waarin een vlakke snede moet worden aangebracht, moeten worden onderzocht. De tong moet zo ver worden losgesneden dat een nauwkeurig visueel onderzoek van mond- en keelholte mogelijk is en moet zelf visueel worden onderzocht en gepalpeerd;
2. onderzoek van de luchtpijp en de slokdarm. Visueel onderzoek en palpatie van de longen; de bronchiale en de mediastinale lymfklieren (Inn. bifurcationes, eparteriales et mediastinales) moeten worden ingesneden en onderzocht. In de luchtpijp en de voornaamste vertakkingen van de bronchiën moet een overlangse snede worden aangebracht en in het onderste derde gedeelte van de longen dient een dwarssnede te worden aangebracht door de voornaamste vertakkingen van de luchtpijp; deze insnijdingen zijn evenwel niet vereist wanneer de longen van menselijke consumptie uitgesloten zijn;
3. visueel onderzoek van het hartzakje en het hart, in het hart dient een overlangse snede te worden aangebracht waardoor de beide kamers worden geopend en de scheidingswand ervan wordt ingesneden;
4. visueel onderzoek van het middenrif;
5. visueel onderzoek en palpatie van de lever en de lymfklieren aan de lever en aan de alvleesklier (Inn. portales), een insnijding aan de maagzijde van de lever en een insnijding aan de basis van de Spiegelse kwab voor onderzoek van de galwegen;

6. visueel onderzoek van het maag-darmkanaal, het mesenterium en de lymfklieren behorende bij de magen en het mesenterium (Inn. gastrici, mesenterici, craniales et caudales), palpatie van de lymfklieren behorende bij de magen en het mesenterium en, indien nodig, insnijding van die lymfklieren;
7. visueel onderzoek en, indien nodig, palpatie van de milt;
8. visueel onderzoek van de nieren en, indien nodig, insnijding van de nieren en hun lymfklieren (Inn. renales);
9. visueel onderzoek van het borstvlies en het buikvlies;
10. visueel onderzoek van de geslachtsorganen (behalve de penis, als die reeds verwijderd is);
11. visueel onderzoek en, indien nodig, palpatie en insnijding van de uier en zijn lymfklieren (Inn. supramammarii). (Bij koeien dient elke helft van de uier door een lange en diepe snede tot de melkboezem (sinus lactiferes) te worden geopend en moeten de lymfklieren van de uier worden ingesneden, behalve indien de uier niet bestemd is voor menselijke consumptie.)

Uiteraard kan de officiële dierenarts ook steeds besluiten andere aanvullende onderzoeken of laboratoriumanalyses uit te (laten) voeren.

Het koninklijk besluit van 22.12.2005⁹ bepaalt een aantal omstandigheden waarin verplicht aanvullende laboratoriumonderzoeken dienen te worden uitgevoerd.

5. Bijlagen

/

6. Overzicht van de revisies

Overzicht van de revisies van de omzendbrief		
Versie	Van toepassing vanaf	Reden en omvang van de revisie
1.0	Datum van publicatie	Originele versie

⁹ Koninklijk besluit van 22.12.2005 tot vaststelling van aanvullende maatregelen voor de organisatie van de officiële controles van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong: artikel 8.